

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair Bir Analiz

An Analysis of the Determination of the Western Front
Troops and their Commanders at the Beginning of the Great
Offensive

Eray ÇELİK*

Öz

Türk tarihinin önemli zaferlerinden olan Büyük Taarruz'un başladığı 26 Ağustos 1922 sabahı Batı Cephesi birliklerinin kuruluşu ve komutanlarının isimleri bazı kaynaklarda gösterilmiştir. Bu konuda halkın erişebileceği en başta gelen kaynak mülga Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (=ATASE) yayınları olup, özellikle komutan bilgileri konusunda İsmet Görgülü'nün kitabı tamamlayıcı niteliktedir. Ancak muharebenin seyri incelendiğinde, bu iki kaynaktaki belirtilen Batı Cephesi kuruluşunun muharebenin başladığı günkü değil, ağustos ayı başlarındaki kuruluş olduğu görülmüştür. Ana kaynak kitapta belirtilen kuruluşun ağustos ayı içerisinde büyük ölçüde değiştiği, yeni teşkil, lağvedilen ve cepheye yeni katılan birliklerin olduğu, yeni komutan atamalarının yapıldığı, bazı komutanların Büyük Taarruz'da ya olmadığı ya da başka bir görevde olduğu, bazılarının isim benzerliğinden dolayı sehven yazıldığı tespit edilmiştir. Çalışmamızda muharebenin ilk günü olan 26 Ağustos 1922 Cumartesi sabahı Batı Cephesi'nin tespit edilen birlik kuruluşu ve komutanlarının adı, soyadı, rütbe, sicil ve taltif bilgileri belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Büyük Taarruz, Batı Cephesi, 26 Ağustos 1922, Birlik, Terfi.

---

* Araştırmacı. E-posta: eraycelik756[at]hotmail.com, ORCID: 0000-0001-5714-2219.

Geliş Tarihi/Received: 14.11.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 29.12.2022

Abstract

On the morning of August 26, 1922, when the Great Offensive, one of the most important victories of Turkish history, began, the establishment of the Western Front troops and the names of their commanders are shown in some sources. The primary source accessible to the public on this subject is the abolished General Staff Military History and Strategic Studies Presidency publications, and İsmet Görgülü's book is complementary, especially on commander information. However, when the course of the battle was examined, it was seen that the Western Front establishment mentioned in these two sources was not the day the battle started, but the establishment in the beginning of August. When the ATASE book is examined, the organization mentioned in the book has changed greatly in August, there are new formations, abolished, new units joining the front, new commanders have been appointed to some units, some commanders are either not in the Great Offensive or are in another task, some of them are due to the similarity of names. It was found that it was written inadvertently. As a result of the analysis, we will make in our study, the name, surname, rank, registry and award information of the unit establishment and commanders of the Western Front on Saturday morning, August 26, 1922, the first day of the war, were specified.

Keywords: Great Offensive, Western Front, 26 August 1922, Troop, Promotion.

Giriş

Türk askerî tarihinde galibiyet ve mağlubiyet ile sonulanan pek ok muharebeler olmuştur. Bunlardan biri de Yunan ordusuna karşı kesin zaferle sonulanan ve Büyük Taarruz olarak bilinen muharebedir. Ülkemizde Büyük Taarruz ile ilgili ana kaynak mülga Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayınları olan ve  ciltten oluşan kitaplardır. Makalemizde bu kitaplardan ikincisi olan ve Kemal Niş'in 1968 yılında yazılan (1995 yılında revize edilmiştir) kitabıdır¹.

---

¹ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz (1-31 Ağustos 1922)*, c. 2, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1995.

Bunun yanında İsmet Görgülü ve Nusret Baycan gibi yazarların eserleri de yer almaktadır. Yine muharebeye katılmış kişilerin hayattayken veya vefatlarından sonra yayımlanan anıları ise önemli ama dikkat edilmesi gereken kaynaklardır. Çünkü yazarın doğruları yazdığı gibi kendini ön plana çıkaracak şekilde yazma ihtimali bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen Kemal Niş'in yazdığı kitabın içerisindeki Batı Cephesi birliklerinin kuruluşu incelendiğinde, bu kuruluşun muharebenin ilk günü olan 26 Ağustos 1922 tarihli değil ağustos ayı başındaki kuruluş olduğu görülmüştür. Belirtilen kuruluşun ve bazı komutanların, taarruz başlangıç tarihine kadar önemli ölçüde değiştiği tespit edilmiştir. Görgülü'nün kitabı incelendiğinde, komutan bilgilerinde daha fazla ayrıntı verilmiş olup, yine bu kuruluşun 26 Ağustos birlik kuruluşu olmadığı, bazı subayların adının iki görevde birden yazıldığı görülmüştür. Çünkü bir subayın muharebenin başladığı gün aynı anda birbirine çok uzak iki birlikte olması düşünülemez. Bunun sebepleri olarak o dönem soyadı kullanımının olmaması, aynı çift ismin çok fazla kullanıldığından (İsmail Hakkı, Hüseyin Hüsnü, Mehmet Emin vb.) isim karışıklığının olması, subayın her iki görevde de farklı tarihlerde gerçekten bulunduğundan sehven yazılmış olma ihtimali sayılabilir. Baycan'ın taltifler ile ilgili çalışmasında subayların adı, soyadı, memleketi, sicili, taltif ve görevleri yazmakta ancak bilgiler karışık yazıldığı ve bazıları birden çok görevde bulunduğundan hangi görevle hangi muharebelere katıldıkları net olarak tespit edilememektedir. Büyük Taarruz ile ilgili çalışmasında ise taarruzda bulunmayan ancak daha önceden cephede bulunan kişilerin de listede olduğu, aynı görevde birden fazla kişi yazıldığından hangisinin muharebelere bulunduğu tespitinin zorluğu görülmüştür.

İnternet kullanımının yaygınlaşması ve resmî kurumların bazı arşivleri sanal ortamdan halkın kullanımına açması önemli bilgilerin temininde faydalı olmuştur. Çalışmamızda elimizdeki kaynakların analizi yapılarak, büyük Türk zaferlerinden biri olan Büyük Taarruz'un başladığı 26 Ağustos 1922 Cumartesi sabahı muharebelere katılan Batı Cephesi Komutanlığı birliklerinin alay seviyesine kadar kuruluşu ile komutanlarının ve bazı karargâh subaylarının tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

1. Batı Cephesi Birliklerinin Büyük Taarruz Hazırlıkları

Sakarya Meydan Muharebesi sonucunda Yunan ordusunun yenilerek Sakarya Irmağı batısına çekilmesi üzerine, Batı Cephesi birlikleri yeniden teşkilatlanarak 10 Ekim 1921 tarihine kadar sürecek takip harekâtına başlamıştır. 13 Eylül 1921 tarihli emir ile grup düzeni kaldırılarak her biri üçer tümendenden oluşan beş kolordu ve kolordu yetkili Kocaeli Grubu kurulmuştur². Batı Cephesi Karargâhı ise Polatlı'dan Akşehir'e taşınmış, birlik kuruluşlarında önemli değişiklikler olmuştur.

Birlik Adı	Eski Komutanı Yeni Komutanı	Eski Komutanın Ayrılma Nedeni Yeni Görevi
3. Grp (Lağv.)	Tuğg. Yusuf İzzetin MET	TBMM'ne döndü.
1. Grp (Lağv.)	Alb. İzzettin ÇALIŞLAR	1. Kor. K.
2. Grp (Lağv.)	Alb. Mehmet Selahattin Adil	2. Kor. K.
4. Grp (Lağv.)	Alb. K. Sami GÖKÇEN	4. Kor. K.
5. Grp (Lağv.)	Alb. Fahrettin ALTAY	5. Sv. Kor.
12. Grp (Lağv.)	Alb. Halit KARSIALAN	Kocaeli Grp. K.
Mürettep Kor. (Lağv.)	Alb. Kazım Fikri ÖZALP	3. Kor. K.
5. Tüm. (Lağv.)	Yb. M. Kenan DALBAŞAR	41. Tüm. K.
9. Tüm. (Lağv.)	Alb. Sıtkı ÜKE	Cebelibereket Blg. K.
24. Tüm. (Lağv.)	Yb. Ahmet Fuat BULCA	11. Tüm. K.
Mürettep Tüm. (Lağv.)	Yb. Ahmet Zeki SOYDEMİR	2. Sv. Tüm. K.
1. Sv. Tüm.	Yb. Osman Zati KOROL Alb. H. Mehmet Arif ÖRGÜÇ	BC Kur. Bşk. Yrd.
2. Sv. Tüm.	Alb. Ethem Servet BORAL Yb. Ahmet Zeki SOYDEMİR	MSB Tef. D. Bşk.
3. Kaf. Tüm.	Yb. Halit AKMANSÜ Alb. Nazif KAYACIK	1. Or. Kur. Bşk.
7. Tüm.	Yb. Ahmet Derviş Yb. H. Hüsnü Emir ERKİLET	SMM' de yaralı ³ .

² *Türk İstiklal Harbi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos - 13 Eylül 1921) ve Sonraki Harekât (14 Eylül - 10 Ekim 1921)*, c. 2, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1995, s. 269-271.

³ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 377.

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair
Bir Analiz

11. Tüm.	Alb. Abdürrezzak AKBARLAS Yb. Ahmet Fuat BULCA	Beypazarı Blg. K.
15. Tüm.	Alb. Şükrü Naili GÖKBERK Yb. Ahmet Naci TINAZ	Ankara K.
41. Tüm.	Alb. Şerif YAÇAĞAZ Yb. M. Kenan DALBAŞAR	İzin
61. Tüm.	Tuğg. M. Rüştü SAKARYA Yb. M. Salih OMURTAK	Konya Blg. K.

Tablo 1: 13 Eylül 1921 Tarihli Kuruluşa Göre Batı Cephesinde Değişik Olan Birlikler⁴

Takip harekâtının bitimine müteakiben taraflar büyük kısımları ile Afyon güneyinden Eskişehir hattına kadar taarruz ve savunma hazırlıklarına başlamışlardır. Batı Cephesi önce 1'inci sonra 2'nci Ordu'nun kurulması ile ikiye bölünmüş ve bu kuruluş çeşitli değişikliklerle Büyük Taarruz başlangıcına kadar devam etmiştir⁵. Malta'da esir bulunup serbest bırakılan bazı komutanlar ile İstanbul'dan Anadolu'ya geçmesinde sakınca bulunmayan subaylar bu sürede Milli Mücadele'ye katılmaya devam etmiş ve önemli görevlere atanmışlardır⁶. Haziran ayına kadar diğer cephelerden batıya birlikler kaydırılmış ve yeni birlik teşkilleri olmuştur.

⁴ Sakarya Meydan Muharebesi ve Takip Harekâtı döneminde 11'inci Tümen'e dört komutan komuta etmiştir. Tümene vekâlet eden Yb. Ethem Necdet Karabudak, 24 Ağustos 1921'de Beylikköprü'de yaralanmış, yerine atanan Yb. Mustafa Saffet ise 29 Ağustos 1921'de Gökgöz'de yaralanmıştır. 1 Eylül 1921'de Alb. Abdürrezzak Akbarlas, Eylül ayı ortalarında ise Yb. Ahmet Fuat Bulca tümene komutanlık yapmışlardır. Ancak Sakarya Meydan Muharebesini anlatan kitapta bu durumlar anlatılmamıştır. Ethem Necdet ve Mustafa Saffet'in komutanlık ve yaralanma bilgileri 1 Kasım 1921 tarihli TBMM İstiklal Madalyası beratlarından tespit edilmiştir. Eray Çelik, "Sakarya Meydan Muharebesinde 11'inci Piyade Tümeni – 2", www.geliboluyuanlamak.com/2342_sakarya_meydan_muharebesinde-11inci-piyade-tumeni-2-eraycelik.html (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

⁵ *Türk İstiklal Harbi, Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonraki Harekât*, c. 2, s. 430.

⁶ Bu komutanlar arasında İngilizler ile yapılan esir değişimi antlaşması ile Malta'dan gelen Cevat Çobanlı, Yakup Şevki Subaşı, Ali Sait Akbaytogan, Mürsel Bakü ile Sakarya Meydan Muharebesi sürerken adadan kaçarak gelen Ali İhsan Sabis, ayrıca İstanbul'dan gelen Alb. Abdülatif Naci İldeniz, Alb. Mehmet Emin Koral ve Yb. Hüseyin Hüsnü Emir Erkilet önde gelen komutanlardır.

Birlik Adı	Komutanı	Durumu	Teşkil Tarihi	Yeni No
1. Or.	Tuğg. Ali İhsan SABİS	Yeni Teşkil	7.10.1921	---
2. Or.	Tuğg. Yakup Şevki SUBAŞI		19.11.1921	---
6. Kor.	Tuğg. Kazım İNANÇ		22.03.1922	---
Kocaeli Mrt. Tüm.	Alb. M. Emin YAZGAN		25.10.1921	18
Mrt. Menderes Tüm.	Yb. E. Necdet KARABUDAK		7.11.1921	14
Mrt. Sv. Tüm.	Alb. Hacı Mehmet Arif ÖRGÜÇ		30.04.1922	---
16. Tüm.	Alb. Aşir ATLI	Merkez Ordusundan	---	
12. Tüm.	Alb. Osman Nuri KOPTAGEL	Doğu Cephesinden	---	
11. Kaf. Tüm.	Alb. Reşat ÇİĞİLTEPE	Doğu Cephesinden	21	

Tablo 2: Ekim 1921-Haziran 1922 Tarihleri Arası Batı Cephesinde Teşkil Edilen veya Nakledilen Birlikler

Ocak-Temmuz ayları arasında Batı Cephesi Komutanlığı birliklerinde özellikle tümen ve üstü birlik komutanları arasında çeşitli sebeplerle önemli değişiklikler meydana gelmiştir⁷.

⁷ Ocak 1922'de Refet Paşa'nın Millî Savunma Bakanlığı'ndan istifa etmesi üzerine yerine 3'üncü Kolordu Komutanı Kazım Paşa TBMM tarafından seçilmiş, ondan boşalan Kolordu Komutanlığı'na Alb. Mehmet Arif Bey atanmıştır. Ocak ayında 1'inci Ordu Kurmay Başkanı Yb. Halit Bey, 1'inci Ordu Komutanı Ali İhsan Paşa ile anlaşamaması üzerine istifa etmiş ve ardından 2'nci Ordu'ya bağlı 5'inci Kafkas Tümeni Komutanlığı'na atanmıştır. Mayıs ayında 2'nci Kolordu Komutanı Selahattin Adil Paşa ile Milli Savunma Müsteşarı Alb. Ali Hikmet Bey yer değiştirmiştir. Ekim 1921'de 1'inci Ordu Komutanı olarak atanan Ali İhsan Paşa, başta İsmet Paşa olmak üzere bazı üst düzey komutanlarla aralarında olan çeşitli sorunlardan dolayı Haziran 1922'de görevden alınmıştır. Kendisi ile birlikte 57'nci Tümen Komutanı Alb. Hasan Mümtaz Bey'de görevden alınarak yerine tümeni lağvedilen Alb. Reşat Bey atanmıştır. 1'inci Orduya bir süre Fahrettin Paşa vekâlet etmiş ardından Nurettin Paşa atarmıştır. Haziran ayında 3'üncü Kolordu Komutanı Alb. Mehmet Arif Bey görevden alınarak yerine Alb. Şükrü Naili Bey atanmıştır. Ali İhsan Paşa konusunda Nutuk başta olmak üzere tarafların yazdıkları kitaplarda ayrıca komutan biyografilerinde kısa bilgiler mevcuttur.

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair
Bir Analiz

Birlik	Eski Komutan Yeni Komutanı	Eski Komutanın Ayrılma Nedeni
1. Or.	Tuğg. Ali İhsan SABİS Tuğg. Mehmet Nurettin KONYAR	Görevden Alınma
2. Kor.	Tuğg. Mehmet Selahattin Adil Alb. Ali Hikmet AYERDEM	MSB Müs.
3. Kor.	Tuğg. Kazım FİKRİ ÖZALP Alb. Mehmet Arif(Ayıcı)	MSB'nı
3. Kor.	Alb. Mehmet Arif(Ayıcı) Alb. Şükrü Naili GÖKBERK	Görevden Alınma
MSB Müs.	Alb. Ali Hikmet AYERDEM Tuğg. Mehmet Selahattin Adil	2. Kor. K.
1. Or. Kur. Bşk.	Yb. Halit AKMANSÜ Alb. Mehmet Emin KORAL	İstifa edip 5. Kaf. Tüm. K.
3. Kaf. Tüm.	Alb. Nazif KAYACIK Alb. Mehmet Kazım ORBAY	Sağlık
5. Kaf. Tüm.	Alb. Cemil Cahit TOYDEMİR Yb. Halit AKMANSÜ	Sağlık
7. Tüm.	Alb. H. Hüsnü Emir ERKİLET Alb. Ahmet Naci İLDENİZ	2. Or. Kur. Bşk.
11. Tüm.	Alb. Cemil CONK Yb. Ahmet Derviş	---
18. Tüm.	Alb. Mehmet Emin YAZGAN Yb. Mehmet Hulusi CONK	Çorum Blg. Müf.
41. Tüm.	Alb. Mehmet Kenan DALBAŞAR Alb. Alaeddin KOVAL	Adana Blg. K.
57. Tüm.	Alb. Hasan Mümtaz ÇEÇEN Alb. Reşat ÇİĞİLTEPE	Görevden Alınma
1. Sv. Tüm.	Alb. Hacı Mehmet Arif ÖRGÜÇ Alb. Mürsel BAKÜ	Mrt. Sv. Tüm. K.

Tablo 3: Ocak-Haziran 1922 Tarihleri Arası Batı Cephesi Birliklerinde Tümen ve Üstü Birlik Komutan Değişiklikleri

Askerî hazırlıklar devam ederken muharebeye gerek kalmadan sorunun çözülmesi için diplomatik çabalar gösterilmiş ancak olumlu bir sonuç alınamamıştır. Bu dönemde TBMM'de başkomutanlık süresinin uzatılması ve bakanların seçimi konularında sıkıntılı zamanlar olmuştur. Yunan tarafında da hükümet bunalımı, başkomutan ile bazı birlik komutanlarında değişiklik ve İtilaf Devletleri'nin engellediği İstanbul harekâtı gibi olaylar meydana gelmiştir⁸. Muharebenin kaçınılmaz olması

⁸ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruza Hazırlık ve Büyük Taarruz*, c. 2, s. 195-232.

üzerine temmuz ayı içerisinde ordu ve kolordu komutanları futbol maçı izlemek bahanesiyle cephe karargâhı olan Akşehir'e çağrılarak Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa ve İsmet Paşa'nın da katıldığı toplantıda taarruz planı kendilerine anlatılmıştır. Ağustos ayı başına gelindiğinde ise Niş'in kitabında belirtilen Batı Cephesi kuruluşu meydana gelmiştir.

1.Ordu		2.Ordu	
1. Kolordu	15. Tüm. 23. Tüm. 57. Tüm.	2. Kolordu	3. Kaf. Tüm. 4. Tüm. 7. Tüm.
1. Ordu'ya Bağlı Bağımsız Birlikler	6. Tüm. 8. Tüm. 14. Tüm. 3. Sv. Tüm. Dinar Müf.	3. Kolordu	1. Tüm. 41. Tüm. 61. Tüm.
		4. Kolordu	5. Kaf. Tüm. 11. Tüm. 12. Tüm.
Bağımsız 5. Kolordu	1 Sv. Tüm. 2. Sv. Tüm. 14. Sv. Tüm.	6. Kolordu	16. Tüm. 17. Tüm.
Bağımsız Kocaeli Grubu	18. Tüm. Mürettep Sv. Tüm.		

Tablo 4: Batı Cephesi Birliklerinin 1 Ağustos 1922 Tarihli Kuruluşu

Bu kuruluş incelendiğinde birliklerin büyük çoğunluğunun 2'nci Ordu sorumluluk sahasında olduğu ve düşmana Afyon kuzeyi-Eskişehir hattından taarruz yapılacağı veya savunmada kalınacağı gibi bir sonuç çıkmaktadır. Niş ve Görgülü, küçük farklılıklarla bu kuruluşu göstermiştir. Bu konuda yayımlanan kitaplar da genelde bu iki eseri kaynak göstermektedir. Ancak ağustos ayı içerisinde taarruz tarihinin netleşmesi ile birlikte Batı Cephesi kuruluşunda çok önemli değişiklikler olmuştur. Bu dönemde kuvvet yoğunluğu 2'nci Ordu bölgesinden ana taarruzu yapacak olan 1'inci Ordu bölgesine kaydırılacaktır.

2. Batı Cephesi'nde Ağustos Ayındaki Kuruluş Değişiklikleri

Batı Cephesi'nde ağustos ayı başından taarruz gününe kadar alay ve üstü yeni birlik teşkilleri, kuruluş değişiklikleri yapılmış, lağvedilen ve diğer cephelerden yeni katılan birlikler olmuştur. Batı Cephesi Komutanlığı'nın 6 Ağustos 1922 tarihli emri ile doğrudan cepheye bağlı bağımsız 5'inci Süvari Kolordusu ile 2'nci Ordu kuruluşundaki 2 ve

4'üncü Kolordular asıl taarruz bölgesinden sorumlu 1'inci Ordu emrine alınmıştır⁹. 1'inci Ordu emrindeki bağımsız 8'inci Tümen 4'üncü Kolordu emrine, bağımsız 14'üncü Tümen ise 1'inci Kolordu emrine verilmiştir¹⁰. Kocaeli Grubu emrindeki Mürettep Süvari Tümeni ile 3'üncü Kolordu emrindeki 61'inci Tümen ise 2'nci Ordu emrine verilmiştir¹¹.

1'inci Ordu kuruluşundaki Dinar Müfrezesi lağvedilmiş, önceki kuruluştaki olmayan Menderes Bölge Komutanlığı, önceden 3'üncü Süvari Tümeni emrinde olan milli müfrezelerden 74'üncü Piyade Alayı ve 1'inci Ordu bölgesindeki kolordular bağımsız tümenlerin süvari bölüklerinden oluşan mürettep süvari alayları teşkil edilmiştir¹². 2'nci Ordu bölgesinde ise Porsuk Müfrezesi teşkil edilmiştir¹³. Samsun bölgesinde eşkiya takibinde bulunan 46'ncı Piyade Alayı, 25 Ağustos günü 1'inci Ordu bölgesine gelmiştir¹⁴. Bu alay 27 Ağustos 1922 tarihinde Menderes Bölge Komutanlığı emrine verilecektir¹⁵. Batı Cephesi kuruluşunda bulunan 25'inci Ağır Topçu Alayı, 16 Ağustos 1922 tarihinde 1'inci Ordu kuruluşuna girmiştir¹⁶. Yapılan bu değişiklikler ile birlikler taarruz edecekleri bölgelere gizlilik içinde intikal ederek son hazırlıklarını yapmışlar ve muharebelerin ilk günü olan 26 Ağustos 1922 tarihinde aşağıdaki gibi teşkilatlanmıştır.

Batı Cephesi Komutanlığı			
1. Ordu Birlikleri		2. Ordu Birlikleri	
5. Sv. Kolordusu	1. Sv. Tüm. 2. Sv. Tüm. 14. Sv. Tüm.	3. Kolordu	1. Tüm. 41. Tüm. Porsuk Müfrezesi
1. Kolordu	14. Tüm. 15. Tüm.	6. Kolordu	16. Tüm. 17. Tüm.

⁹ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz (1-31 Ağustos 1922)*, c. 2, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1995, s. 22.

¹⁰ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 26, 33.

¹¹ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 115.

¹² *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 39, 60.

¹³ Bu bilgi Büyük Taarruz kitabının II. cildinin 1968 baskısında sayfa 48'de yazmakta olup, 1995 baskısında yazmamaktadır.

¹⁴ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 86, 301.

¹⁵ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 181.

¹⁶ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 7.

	23. Tüm. 57. Tüm.		
2. Kolordu (İhtiyat)	3. Kaf. Tüm. 4. Tüm. 7. Tüm.	2. Orduya Bağlı Bağımsız Birlikler	61. Tüm. Mrt. Sv. Tüm.
4. Kolordu	5. Kaf. Tüm. 8. Tüm. 11. Tüm. 12. Tüm.	Batı Cephesine Doğrudan Bağlı Birlikler	
1. Orduya Bağlı Bağımsız Birlikler	6. Tüm. 3. Sv. Tüm. Menderes Blg. K. lığı	Kocaeli Grubu	18. Tüm.

Tablo 5: 26 Ağustos 1922 Sabahı Batı Cephesi Tugay ve Üstü Birlikleri

Muharebelerin ilk gününden itibaren Batı Cephesi birliklerinde gereklilikler dolayısıyla sürekli kuruluş değişiklikleri olduğu görülmüştür. Muharebenin ilk günü olan 26 Ağustos 1922 tarihinde 1'inci Ordu ihtiyatında bulunan 2'nci Kolorduya bağlı 3'üncü Kafkas Tümeninin 1'inci Kolordu emrine girerek muharebeye katılmasıyla kolordunun mevcudu beş tümene çıkmıştır. 4'üncü Kolordu ihtiyatında bulunan 12'nci Tümen, 5'inci Kafkas Tümeni ve 8'inci Tümen emrine birer alayı ve hücum taburunu göndererek taarruz bölgelerini takviye etmiştir. Aynı şekilde 1 ve 4'üncü Kolordular bölgesindeki tümenlerin süvari bölüklerinden teşkil edilen mürettep süvari alayları muharebeler esnasında birkaç kez lağvedilip ihtiyaca göre tekrar teşkil edilmiştir¹⁷.

3. Batı Cephesi Birliklerinde Komutan Değişiklikleri

Elimizdeki kaynaklarda bulunan bilgiler incelendiğinde 1-26 Ağustos arası bazı birlik komutanlarında da değişikliklerin olduğu görülmüştür. Yeni teşkil edilen birlikler arasında bulunan tugay seviyesindeki Menderes Bölge Komutanlığı, lağvedilen Dinar Müfrezesi yerine kurulmuştur¹⁸. Komutanlığına aynı zamanda 59'uncu Piyade Alay Komutanı olan Yb. Ali Rıza'nın atandığı, Niş kitabı ve biyografisinde yazmaktadır¹⁹. Ancak bu dönemde iki görev zor olacağından 59'uncu

¹⁷ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 106-202.

¹⁸ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 39

¹⁹ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2010, s. 59.

Alay'a başka bir komutanın atanmış olabileceği değerlendirilmektedir. Henüz alay komutanını tespit edemediğimiz için kuruluş listesinde Yb. Ali Rıza her iki görevde de gösterilmiştir. Görgülü ise bu birliği Menderes Müfreze Komutanlığı olarak göstermiş ve komutanı olarak Bnb. Mehmet Saip yazmıştır. Bu kişinin ATASE biyografisi incelendiğinde, 13 Haziran 1922 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır²⁰. Sakarya Meydan Muharebesinin bitimine kadar olan dönemde tümenlerde piyade komutanı denen bir kadro bulunmakta olup. Niş ve Görgülü'de bu kadronun piyade tugay (liva) komutanı olarak belirtildiği görülmüştür²¹. 15'inci Tugay Komutanı'nın adı Niş'in kitabında yazmamakta, Görgülü kitabında ise Yb. Mehmet Fehmi Tınaztepe adı geçmektedir²². Biyografisinde 56'ncı Piyade Alayı ve 15'inci Tümen Piyade Tugay Komutanı olarak Büyük Taarruza katıldığı yazmaktadır²³. Niş'in kitabında 26 Ağustos günü alay komutanı olarak Mehmet Fehmi Tınaztepe geçmekte olup kitapta 26-30 Ağustos 1922 tarihleri arası 15'inci Tümen Piyade Tugay Komutanı ile ilgili bir bilgiye rastlanılmamıştır²⁴. Fehmi Bey, 31 Ağustos 1922 tarihinde albay rütbesine terfi ettiği için takip harekâtında ya da sonrasında tugay komutanlığı yaptığı değerlendirilmektedir. Bu durumda ya takip harekâtına kadar tugay komutanı yoktu ya da tugay komutanının kim olduğu belirtilmedi sonucuna varılabilir.

8'inci Tugay Komutanı Niş kitabında ve Görgülü'de Alb. Ahmet Nuri Diriker [1312-P.23] olarak geçmekte olup, Görgülü kendisi için taarruzdan kısa süre önce rahatsızlandığından muharebelere katılmadığını yazmıştır²⁵. Kendisinin yayımlanan hatıratında bu konudan bahsedilmiştir²⁶.

---

²⁰ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 287.

²¹ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 98-129; İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 384-388.

²² İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 384.

²³ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 32.

²⁴ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 107.

²⁵ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 389.

²⁶ Ahmet Diriker, *Cephelerde Bir Ömür, Ahmet Nuri Diriker Paşanın Hatıratı*, Scala

12'nci Tugay Komutanı, Niş' de Alb. Halil Rüştü, Görgülü'de Yb. Burhanettin Denker olarak geçmektedir. Alb. Halil Rüştü'nün biyografisi incelendiğinde, 25 Ekim 1921 tarihinde bu göreve atandığı, 27 Temmuz 1922 tarihinde ise Askerî Mahkeme Başkanı olarak atandığı bilgisi bulunmaktadır²⁷. Burhanettin Denker'in biyografisinde ise 7'nci Piyade Alay Komutanı iken 14 Ağustos 1922 tarihinde bu göreve atandığı bilgisi bulunmaktadır²⁸. Kendisi TBMM 6'ncı Dönemde Kırklareli Milletvekili olarak bulunmuş olup hal tercümesinde Büyük Taarruzda 12'nci Tümen Piyade Tugay(Liva) Komutanı olarak bulunduğunu beyan etmiştir²⁹. 1'inci Tugay Komutanı Alb. Talat Süalp aynı zamanda Ağustos ayı içerisinde yeni teşkil edilen Porsuk Müfrezesi Komutanlığı yapmıştır. Ancak bu bilgi Niş'in kitabının 1968 baskısında yazıp 1995 baskısında ve biyografisinde yazmamaktadır. Görgülü'de bu birlik ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

23'üncü Tümen Piyade Tugay Komutanı, Görgülü'de Yb. Şakir Güleş, yazmakta ancak aynı listede 1'inci Ordu Menzil Müfettişi görevinde de görünmektedir. Biyografisinde 31 Ağustos 1922 tarihinde albaylığa terfi etmiş ve 23'üncü Tugay Komutanlığı yaptığı yazmakta olup, başkaca bir bilgi bulunmamaktadır³⁰. Niş'de bu görevde kimse bulunmamakta olup muharebelerde 23'üncü Tümenin tugay komutanının olduğuna dair bir bilgiye de ulaşılammıştır. Kitapta, 23'üncü Tümen Komutanı Yb. Halis'in 31'inci Alay ile Sinirköy deresine inerken, tümen komutan vekilliğini 68'inci Alay Komutanına bıraktığı yazmaktadır³¹. Ayrıca Fahri Belen'in kitabında tümenin tugay komutanının olmadığı belirtilmiştir³². Tümen komutanının zorunluluk olmadıkça tugay

---

Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 90.

²⁷ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 40.

²⁸ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 415.

²⁹ Milletvekili Burhanettin Denker'in Hal Tercümesi https://www5.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d06/HT_1106_1_6.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³⁰ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 365.

³¹ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 104.

³² Fahri Belen, *Büyük Türk Zaferi Afyon'dan İzmir'e Kadar*, Cumhuriyet Gazetesi

komutanı var iken tümen vekâletini alay komutanına bırakması uygun olmayacağından Yb. Şakir'in 1'inci Ordu Menzil Müfettişliği görevindeyken albaylığa terfi ederek takip harekâtı esnasında ya da sonrasında 23'üncü Tümen Komutanlığı'na atandığı değerlendirilmektedir.

6'ncı Tümen Piyade Tugay Komutanı, Niş ve Ülgenalp'de belirtilmemekte, Görgülü ve Okay'da ise Yb. Hüseyin Hüsnü Kılıkış [Korg. 1320-P.10] olarak geçmektedir³³. Muharebe seyri incelendiğinde 6'ncı Tümen Piyade Tugay Komutanı makamı ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. Hüseyin Hüsnü Kılıkış'ın biyografisinde tarih belirtmeden Kocaeli Mürettep Müfreze Komutanı, 1922-1924 yılları arasında ise İzmit Mevki Komutanı ve 6'ncı Tümen Piyade Tugay Komutanı olduğu yazmakta olup kendisi 31 Ağustos 1922 tarihinde albaylığa terfi etmiştir³⁴. Muharebe seyri incelendiğinde, Kocaeli Grubu bölgesinde İznik Bölge Komutanı Yb. Hüsnü komutasında 29 Ağustos 1922 tarihinde Kocaeli Mürettep Müfrezesi kurularak muharebelere katıldığı bilgisi bulunmaktadır³⁵. Gerek kitapta fazla bilgi olmaması gerekse biyografisinin karışık yazılarak bazı görevlerde tarih belirtmeden bulunduğu belirtildiğinden, Yb. Hüseyin Hüsnü Kılıkış'ın muharebelerde bölge komutanı ve ardından Kocaeli Mürettep Müfreze Komutanı olduğu, 6'ncı Tugay Komutanı olarak ise muhtemelen Ekim 1922'den sonra atandığı değerlendirilmektedir³⁶.

15'inci Topçu Alay Komutanı, Niş'de Bnb. Akif, Görgülü'de Bnb. Ahmet Şükrü Bütten olarak yazmaktadır. ATASE biyografisinde kendisinin Ağustos 1922'de bu göreve atandığı ve 31 Ağustos 1922

Yayımları, Ankara 1999 s. 40.

³³ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 384 ve Şenay Sezen Okay ve M. Vedat Okay, *Büyük Taarruz' da Batı Cephesi Komutanları ve Şehitleri*, Yönetici Yayınları, İstanbul 1983, s. 54, 83.

³⁴ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 408.

³⁵ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 233.

³⁶ Haziran 1922 ayında Mustafa Kemal Paşa'nın İzmit ziyaretinde Claude Farrere, ve Hamit Hasancan ile birlikte olan fotoğrafta Yb. Hüseyin Hüsnü Kılıkış'da bulunmaktadır.

tarhinde yarbay rütbesine terfi ettiği belirtilmiřtir³⁷. 23'üncü Tümen Topçu Alay Komutanı, Niş'de Bnb. Hakkı, Görgülü'de Bnb. Hakkı (Alb. Aytuna) olarak görünmektedir. Yapılan araştırmada bu kişinin İsmail Hakkı Aytuna olduğu tespit edilmiştir. Biyografisinde 23'üncü Topçu Alay Komutanı olduğu bilgisi yazmakta ancak "daha sonra" şeklinde yazıldığından bir tarih aralığı belirtilmemiřtir³⁸. 14 Ağustos 1923 tarihli İstiklal Madalyası listesinde ise kendisinin Büyük Taarruz'a katıldığı ve Kocaeli Grubu Topçu Komutanı olduğu bilgisi bulunmaktadır. Yine topçu sınıfından olan Yb. İsmail Hakkı Mete'nin biyografisi incelendiğinde 1 Haziran 1925 tarihinde 23'üncü Tümen Topçu Alay Komutanı olduğu yazmakta ancak 28 Ekim 1922 tarihli İstiklal Madalyası listesinde kendisinin Büyük Taarruz'da 23'üncü Topçu Alay Komutanı olduğu bilgisi bulunmakta olduğundan biyografide yazım yanlışı olabileceği ve kendisinin bu görevde olduğu deđerlendirilmiřtir³⁹. 1'inci Kolordu Topçu Komutanı, Görgülü'de Yb. Recep Vehbi yazmakta olup, Niş, Ülgenalp ve Okay'da bilgi yoktur. Biyografisinde 15 Ekim 1921 tarihinde albaylığa terfi edip bu göreve atandığı, 1 Aralık 1921 tarihinde ise 2'nci Ordu Topçu Müfettişi olduğu yazmaktadır⁴⁰. Biyografilerde Yb. Mustafa Naci incelendiğinde, 22 Mart 1922 tarihinde 1'inci Kolordu Topçu Komutanı olarak atanıp, 31 Ağustos 1922 tarihinde albaylığa terfi ederek 1'inci Ordu Topçu Müfettişi olduğu bilgisi yazmaktadır⁴¹. Bu sebeple muharebe başlangıcında Yb. Mustafa Naci'nin 1'inci Kolordu Topçu Müfettişi olabileceği değerlendirilmiştir.

34'üncü Piyade Alay Komutanı, Niş'de Yb. Hüseyin Hüsünü, ATASE biyografide Yb. Hüseyin Hasbi, Görgülü'de Yb. Hüseyin Hasbi Pirselim olarak geçmektedir. 23 Kasım 1926 tarihli madalya listesinde adının el yazısı (rika) olarak Hüseyin Hasbi yazıldığı

³⁷ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 153.

³⁸ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 242.

³⁹ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 316.

⁴⁰ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 312.

⁴¹ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 417, 418.

değerlendirildiğinden adının Hüseyin Hasbi Pirselim olduğuna kanaat getirilmiştir⁴². 36'ncı Piyade Alay Komutanı Niş ve Görgülü'de Bnb. Mehmet Şahin olarak görünmektedir. Biyografisinde “10 Ekim 1920’de 4’üncü Kolordu 12’nci Tümen 36’ncı Alay Komutanı (Alayı ile Sarıkamış, Bitlis, Diyarbakır mıntıklarında kalarak Şeyh Sait İsyanı’nın bastırılmasında faal görev aldığı)” yazmakta olup bu bilgidan sonra 1926 yılına kadar bir görev yazmamaktadır. Ayrıca 31 Ağustos 1922 tarihinde yarbay rütbesine terfi etmiştir⁴³. Biyografisinde görev bölümünün karışık yazıldığı değerlendirilmektedir. 6 Kasım 1922 tarihli İstiklal Madalyası listesinde ise “36’ncı Piyade Alay Komutanı Bnb. Osman Akaç [Tuğg. 1322-P.161] yazmakta” ancak biyografisi elimizde olmadığı için ayrıntılı bilgi edinilemediğinden bu durum karışıklığa sebep olmaktadır.

7’nci Piyade Alay Komutanı, Niş’de Yb. Burhanettin, Görgülü’de Bnb. Hasan Tahsin Baysoy olarak geçmektedir. Yb. Burhanettin olarak belirtilen kişi Burhanettin Denker olup kendisi hakkında 14 Ağustos 1922 tarihinde 12’nci Tugay Komutanı olduğu bilgisi yukarıda verilmiştir. Hasan Tahsin Baysoy’un ATASE biyografisinde 22 Ağustos 1922 tarihinde bu göreve atandığı ve 1 Eylül 1922 tarihinde yarbay rütbesine terfi ettiği tespit edilmiş olup Görgülü’de yazan bilginin doğru olduğu değerlendirilmiştir⁴⁴.

13’üncü Piyade Alay Komutanı, Görgülü’de “Bnb. Halit” gösterilmiş olup, tarih belirtmeden Kalecik Sivrisi bölgesinde yaralandığı bilgisi yazmaktadır⁴⁵. Niş ve Ülgenalp “alay komutan vekili”, Okay ise “alay komutanı” olarak Ahmet Cevat Kuran adını yazmaktadır⁴⁶. Sorguç’un hatıralarında paylaşılan belgede alay komutanı olarak “Bnb.

---

⁴² Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-11-1-0/29-41-1.

⁴³ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 121, 122.

⁴⁴ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 248, 249.

⁴⁵ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 385.

⁴⁶ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 172.

Ahmet Cevat” yazmaktadır⁴⁷. Bnb. Halit ile ilgili ATASE kitabında ve biyografilerde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 13’üncü Alay’ın ilk gün durumu incelendiğinde tümen ihtiyatında olduğu ve bazı taburlarını tugay komutanı emrine gönderdiği görülmüştür⁴⁸.

63’üncü Piyade Alay Komutanı ATASE, Ülgenalp ve Okay’da “Yb. Abdülğani”, Görgülü ve biyografide ise “Yb. Abdülğani Ergani” olarak görünmekte olup, Görgülü’de ayrıca Bnb. Ali Asım Barut [Alb. 1314-P.370] “alay komutanı” olarak görünmektedir⁴⁹. Biyografisine bakıldığında 1 Eylül 1922 tarihinde terfi ettiği ve aynı tarihte 7’nci Kolordu 17’nci Tümen 63’üncü “alay komutanı” olduğu yazmaktadır⁵⁰. Ancak 63’üncü Alay Büyük Taarruz’da 6’ncı Kolordu 17’nci Tümen kuruluşunda olduğundan ve 7’nci Kolordu, 1923 Eylül-Ekim aylarında kurulduğundan biyografide tarih ya da görevin yanlış yazıldığı değerlendirilmektedir.

19’uncu Piyade Alay Komutanı, Niş, Görgülü, Ülgenalp ve Okay’da “Yb. Ömer Hulusi” olarak geçmekte, başkaca bir bilgi bulunmamaktadır. Biyografilerde Sakarya Meydan Muharebesi’nde bu görevde “Pala Süleyman” olarak bilinen “Yb. Süleyman Hulusi” Erkonuk yazmaktadır⁵¹. 1923’de bu görevde iken emekli olduğu bilgisi görülmüş, TBMM kaydında 29 Eylül 1921 tarihinde takdirname aldığı tespit edilmiştir. Kayıtlarda yarbay rütbesinde başka Ömer Hulusi tespit edilemediğinden bu kişinin Süleyman Hulusi Erkonuk olduğuna kanaat getirilmiştir.

3’üncü Piyade Alay Komutanı, Niş, Görgülü, Ülgenalp ve Okay’da “Yb. Salih Avgın” olarak geçmektedir. Fertan’ın anılarının

---

⁴⁷ İbrahim Sorguç, *Bu defa Niçin Harp Edeceğimi Biliyorum*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2010, s. 118.

⁴⁸ *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 25, 96, 97.

⁴⁹ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 388.

⁵⁰ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 62, 63.

⁵¹ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 23.

Büyük Taarruz bölümünde tam tarih belirtilmeden tabur komutanı olan Tefvik'in, 3'üncü Alay Komutanlığı'na gittiği belirtilmiştir⁵². ATASE biyografilerde anlatıma uyan Bnb. Mehmet Tefvik Erdönmez [1316-P.212] ismi tespit edilmiştir⁵³. Biyografisinde sadece bu alayın komutanlığını yaptığı ve 1938 yılında tümgeneral rütbesinde emekli olduğu bilgisi bulunmakta olup bu bilgi için Baycan'ı kaynak göstermiştir⁵⁴. Devlet Arşivleri'nde yapılan araştırmada her ikisinin de 31 Ağustos 1922 tarihinde terfi ettiği görülmüştür⁵⁵. Salih Avgın'ın ATASE biyografisinde bu göreve 1921 yılında atandığı, bir sonraki görevinde ise 19 Haziran 1923 tarihinde 1'inci Tümen 1. Piyade Tugay Komutanı olarak atandığı görülmüştür⁵⁶. Burada tarih ile ilgili sorun olduğu için komutan bilgisi netleştirilememiştir. Eğer Büyük Taarruz'da böyle bir değişiklik oldu ise, 1'inci Tümen 1. Piyade Tugay Komutanı Talat Sualp'in Porsuk Müfreze Komutanlığı'na gitmesi üzerine, Salih Avgın'ın 1. Piyade Tugay Komutanlığı'na, Mehmet Tefvik Erdönmez'in ise alay komutanlığına atanma ihtimali veya Salih Avgın'ın taarruzda görev almamış olma ihtimali düşünülmektedir.

Menderes Bölge Komutanlığı kuruluşunda olup Ağustos ayı başında teşkil edilen 74'üncü Piyade Alay Komutanı'nın kim olduğu henüz tespit edilememiştir. Genişol'da "18 Ağustos 1922 tarihinde *Mıntika Kumandanı Cevdet Bey alay kumandanlığına tayin edildi ve*

---

⁵² Lokman Erdemir, *Hasan Remzi Fertan'ın Harp Hatıraları*, Bağcılar Belediyesi, İstanbul 2016, s. 106, 109.

⁵³ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 187.

⁵⁴ Nusret Baycan, "Büyük Taarruz' da Komuta Kademelerinde Görev Alanlarla Üst Düzeydeki Karargâh Subayları", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 26 (Mart 1993), c. 9, s. 376.

⁵⁵ Devlet Arşivleri kayıtlarında personelin Cumhuriyet dönemindeki terfileri bulunmakta olup, geriye doğru terfi defterlerine gidildiğinde (1924-1933 arası) çoğu personelin İstiklal Harbi ve Birinci Dünya Harbi sırasında aldıkları terfi bilgilerine ulaşılabilmektedir. Salih Avgın bu görevde 29 Eylül 1921'de, Mehmet Tefvik Erdönmez ise 23 Kasım 1926'da başka bir görevde İstiklal Madalyası ile taltif edilmiştir. Ayrıca Salih Avgın'ın madalya evrakında 21 Temmuz 1921'de yaralandığı bilgisi bulunmaktadır.

⁵⁶ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 177.

maiyeti ile birlikte gitti” şeklinde geçmektedir⁵⁷. Aynı eserde 26 Temmuz 1922 tarihinde Aydın’a bağlı Bağarası Nahiyesi’ne geldiklerinde kendilerini Aydın Mıntıka Kumandanı Yarbay Cevdet Bey’in karşıladığını belirtmiştir⁵⁸. Yapılan araştırmada duruma uyan Cevdet adında birine rastlanıp, bu kişinin Yb. Hafız Cevdet Bilge [1312-P.37] olabileceği değerlendirilmektedir⁵⁹. Biyografisinde bölgeye yakın olan Dinar Menzil Mıntıkası Müfettiş Vekili olduğu tarih belirtilmeden yazılmıştır⁶⁰. Ayrıca 26 Haziran 1923 tarihine kadar başka bir görev yazılmamış olduğu görülmüştür. Hatıratta Cevdet Bey’in gittiği alay numarası belirtilmemiş olup, sorumluluk alanı geniş olan Mendere Bölge Komutanlığı kuruluşunda olan ve hatırat sahibinin görevli olduğu 59’uncu ya da yeni teşkil edilen 74’üncü Piyade Alay Komutanlarından birisi olabileceği değerlendirilmektedir⁶¹. Kendisi 14 Ağustos 1923’te takdirname ile taltif edilmiştir. Ancak meclis tutanağında görevi yazmamaktadır⁶².

1’inci Ordu bölgesine gelen 46’ncı Piyade Alay Komutanının, Yb. Mehmet Reşit olduğu görülmektedir⁶³. Biyografide adı Reşit, 23 Kasım 1926 tarihli madalya defterinde ise Mehmet Reşit olarak

---

⁵⁷ Hüseyin Fehmi Genişol, *Çanakkale’den Bağdat’a Esaretten Kurtuluş Savaşı’na*, yay. haz. Mustafa Yeni, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2014, s. 230, 242.

⁵⁸ Hüseyin Fehmi Genişol, *Çanakkale’den Bağdat’a Esaretten Kurtuluş Savaşı’na*, s. 230.

⁵⁹ Tarafımda İstiklal Harbinde görev yaptığı bilinen ancak hangi görevlerde bulduklarının araştırması devam eden subay, ihtiyat subayı ve askeri memurlardan oluşan oldukça fazla sayıda personel bilgisi (kimlik, sicil, ayrılış, terfi, madalya, taltif vb.) bulunmaktadır. Eşleştirmeler bu liste üzerinden yapılmaktadır.

⁶⁰ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 252.

⁶¹ Yazarın belirttiği Bağarası Nahiyesi’nde 59.P.A.na bağlı 3.Tb.u bulunmaktadır. *Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz*, c. 2, s. 39.

⁶² “Altmış Sekiz Zatın Takdirname ile Taltiflerine Dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti Tezkeresi ve Yirmi Dört Zabitin Takdirname ile Taltiflerine Dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti Tezkeresi”, www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d02/c001/tbmm02001004.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

⁶³ *Türk İstiklal Harbi’ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 74-75.

geçmektedir⁶⁴. 1'inci Ordu bölgesindeki kolordu mürettep süvari alaylarından 1'inci Kolordu Mürettep Süvari Alay Komutanının Bnb. Mahmut Müfehham Göker olduğu tespit edilmiştir⁶⁵. Elimizdeki kaynaklar araştırıldığında sınıfı süvari olan ve yüzbaşı-binbaşı rütbe aralığında Müfehham isimli bir kişiye rastlanıldığı için bu kişi olduğu değerlendirilmektedir. Kendisi 16 Ekim 1922 tarihinde takdirname almıştır⁶⁶. 4'üncü Kolordu Mürettep Süvari Alayı Komutanı ise tespit edilememiştir.

44'üncü Alay Komutanı; Niş, Görgülü ve Okay'da "Mehmet Veysi" geçmekte olarak, bu kişi Mehmet Veysi Gazioğlu [Alb. 1314-196]'dur. Biyografisinde 20 Ağustos 1922 tarihinde Garp Cephesi Menzil Hat Komutanı olduğu bilgisi bulunmaktadır⁶⁷. Yb. Yusuf Ziya Şaylan'ın ATASE biyografisinde tam tarih belirtmeden daha sonra 6'ncı Kolordu 16'ncı Tümen 44'üncü Piyade Alay Komutanı olduğu bilgisi bulunmaktadır⁶⁸. 6 Kasım 1922 tarihli madalya defterinde 44'üncü Piyade Alay Komutan Vekili olduğu yazmaktadır. 16'ncı Tümen Kurmay Başkanı Niş'de "Bnb. İsmail Hakkı", Görgülü'de ise "Yb. İsmail Hakkı Okday" olarak belirtilmiştir⁶⁹. Kayınpederi son Osmanlı Padişahı Mehmet Vahdettin, babası ise son Osmanlı Sadrazamı olan Ahmet Tevfik Okday olup, 1922 yılı başlarında Anadolu'ya geçerek İstiklal Harbi'ne katılmıştır⁷⁰. Ancak kendisinin binbaşı rütbesinde olduğu, gün ve ay olarak tespit edilememekle beraber 1922 yılında yarbaylığa terfi ettiği ve 6 Kasım 1922 tarihinde madalya aldığı tespit edilmiştir.

---

⁶⁴ BCA, 30-11-1-0/29-41-1.

⁶⁵ İzzettin Çalışlar, *Gün Gün Saat Saat İstiklal Savaşı'nda Batı Cephesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s. 425.

⁶⁶ "Son Muharebelerde Hizmetleri Görülenlerden Defteri Gönderilmiş Olanların Takdirname ile Taltifleri Hakkında Başkumandanlık Tezkeresi", www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c023/tbmm01023120.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

⁶⁷ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 43.

⁶⁸ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 1, s. 194.

⁶⁹ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 388.

⁷⁰ Süleyman İnan, "Son Osmanlı Damatlarının Millî Mücadele'yle İlişkileri", *Erdem*, Sayı 61 (Aralık 2011), s. 133-134.

14'üncü Tümen Kurmay Başkanı Niş kitabı ve Görgülü'de "Bnb. Ali Rıza" olarak görünmekte olup yapılan araştırmada Okay'da sicilî bulunmuştur⁷¹. Baycan'da aynı sicilde olan kişinin soyadının "Erdeniz" olduğu ancak 8'inci Tümen Kurmay Başkanı olarak yazıldığı görülmüştür. Aynı listede 14'üncü Tümen Kurmay Başkanı olarak "Ömer Suphi Atalay" yazmakta olup kendisi taarruzda 8'inci Tümen Kurmay Başkanı olduğundan ikisinin görevlerinin yazım aşamasında sehven birbirine karıştırıldığı değerlendirilmektedir⁷².

6'ncı Tümen Kurmay Başkanı ve 2'nci Kolordu Harekât Şube Müdürü olarak Görgülü'de "Sadık Aldoğan" ismi geçmekte olup iki kez yazıldığı görülmüştür⁷³. Yb. Faik Sözer'in biyografisinde kendisinin 2'nci Kolordu Harekât Şube Müdürü olduğu belirtilmiş olup, Sadık Aldoğan'ın sadece 6'ncı Tümen Kurmay Başkanı/Kurmayı olduğuna kanaat getirilmiştir⁷⁴. Süvari Kolordusu Kurmay Başkanı ve 2'nci Ordu Harekât Şube Müdürü olarak Görgülü'de Mehmet "Şükrü Koçak" ismi geçmekte olup, kendisinin Süvari Kolordusu Kurmay Başkanı olarak görev yaptığı bilindiğinden ikinci görevin sehven yazıldığı ya da daha önceden bu görevde olduğu değerlendirilmiştir⁷⁵. Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'nin Büyük Taarruz ile ilgili sayısı incelendiğinde 31 Ağustos 1922 tarihli belgede 2'nci Ordu Harekât Şubesi Müdürü Vekili olarak "Bnb. Mehmet Kemalettin" ismi görülmüştür⁷⁶. Yapılan araştırmada bu kişinin Mehmet Kemalettin Güngör olduğu tespit edilmiştir. Baycan'da bu kişinin ordu harekât şubesinde görev yaptığı yazmaktadır⁷⁷.

---

⁷¹ Şenay Sezen Okay ve M. Vedat Okay, *Büyük Taarruz' da Batı Cephesi Komutanları ve Şehitleri*, Yönetici Yayınları, İstanbul 1983, s. 87.

⁷² Nusret Baycan, "Büyük Taarruz' da Komuta Kademelerinde Görev Alanlarla Üst Düzeydeki Karargâh Subayları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 26 (Mart 1993), c. 9, s. 367.

⁷³ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 385-386.

⁷⁴ *Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri*, c. 2, s. 500.

⁷⁵ İsmet Görgülü, *On Yıllık Harbin Kadrosu*, s. 382, 386.

⁷⁶ Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi, *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, Sayı 136 (Temmuz 2015) s. 246.

⁷⁷ Nusret Baycan, "Türk İstiklâl Harbi'nde Terfi veya Takdirname ile Taltif Edilen Subaylar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 25 (Kasım 1992), c. 9, s. 157.

Elimizdeki sınırlı kaynaklarda bu görev ile ilgili başka bir bilgi bulunmadığından bu durumda ordu Harekât Şubesi'ne asaleten bir atama yapılmayıp vekâleten yönetildiği değerlendirilmektedir.

Niş'in kitabında bulunan listede cephe, ordu ve kolordularda "kurmay başkanı", tümenlerde "kurmay başkanı" veya "kurmayı görevi" yazmakta olup, Görgülü' de hem "kurmay başkanı" hem de "kurmayı" ifadesi bulunmaktadır. Yapılan araştırmada, "kurmay başkanı" veya "kurmayı" makamında olan bazı subayların İstanbul Erkân-ı Harbiye Mektebi'nde okurken Milli Mücadele'ye katıldıkları ve harbin bitiminde kalan eğitimlerini tamamlayarak 1924-1925 yıllarında kurmay subay olarak mezun oldukları tespit edilmiştir. Bu durumdaki subayların bir bölümünün de cephede tümen ve üstü birlik ve karargâhlarda görev aldıkları görülmüştür⁷⁸. Bu kişilere örnek olarak Cevdet Kerim İncedayı, Mehmet Sadık Aldoğan, İsmail Hakkı Uluğ, Mehmet Fahri Belen, Mehmet Rasim Sengir vd. örnek gösterilebilir.

Ek'te bulunan kuruluş listesi incelendiğinde bazı komutanların taltif bilgilerinin bulunmadığı görülecektir. Bu personellerin büyük bölümü 15 Ekim 1921, 1 Mart ve 1 Haziran 1922 tarihlerinde bir üst rütbeye terfi edip, buldukları rütbede bir yılı doldurmadıklarından ileri tarihlerde terfi etmişler ya da vefat, emeklilik veya istifa yoluyla ayrılmışlardır. Çalışmamızda 14 Ağustos 1923 tarihine kadar verilen madalya ve takdirnameler belirtilmiş olup bir kısım personelin 29 Eylül 1921, 1 Kasım 1921 ve 23 Ocak 1922 tarihlerinde madalya ile taltif edildikleri görülmüştür. 1922 ve 1923 yıllarında TBMM tarafından madalya ve takdirname ile taltif edilen personellerin listelerine TBMM internet arşivinden ulaşılarak komutan bilgileri netleştirilmiştir. Listede yazılan rütbelere ise günümüz karşılıkları olarak yazılmıştır⁷⁹.

---

⁷⁸ *Harp Akademileri Tarihçesi (1946-1965)* c. 1, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1966, s. 248, 254.

⁷⁹ Bu dönemde üstsubaylar için binbaşı, kaymakam(yarbay), miralay(albay) rütbeleri, generaller için mirliva (tuğgeneral), ferik (tümgeneral), birinci ferik (korgeneral), müşir (orgeneral-mareşal) rütbeleri kullanılmaktaydı. 10 Haziran 1935 tarihinde kabul edilen "2771 Sayılı Ordu Dâhili Hizmet Kanunu" ile yeni isimler kullanılmakla birlikte orgeneral rütbesi ihdas edilmiştir. Kadir Türker Geçer, "Tarihten Günümüze Türk

Sonuç

Büyük Taarruz başlangıcında Batı Cephesi birlik kuruluşları (cephe gerisi hariç) ve komutanlarının, ana kaynaklar ile muharebe seyrinin incelenmesi sonucu bilgilerde büyük farklılıklar olduğunun tespit edilmesi üzerine çalışmamız başlamıştır. İsim benzerlikleri, aynı kişinin aynı anda birden fazla yerde görevli olarak görülmesi, isim yanlışlıkları, büyük ölçüde değişen kuruluş bilgileri, dışarıdan gelen, yeni teşkil edilen ve lağvedilen birlikler gibi konular eldeki kaynaklardan araştırılarak bir analiz yapılmıştır.

Araştırma sonucunda 26 Ağustos 1922 Cumartesi sabahı Batı Cephesi kuruluşunda olan birliklerin konuş ve bağlılık değişikliğinden kaynaklı doğru kuruluşları ile alay seviyesine kadar birlikler ile Batı Cephesi Karargâhı'nda şube müdürü seviyesinde görev yapan komutanların isimlerinin büyük kısmı tespit edilmiştir. Komutan bilgisi tam netleştirilemeyenler için ise gerekli açıklamalar yapılmıştır. Bununla beraber komutanların Ağustos 1923'e kadar aldıkları taltif (madalya, terfi, takdirname) durumları da tespit edilerek Ek'te sunulmuştur.

Devlet Arşivleri Başkanlığı'na devri yapılan mülga ATASE arşivinin ilerleyen zamanda internet ortamından halkımızın kullanımına açılacağı değerlendirilmektedir. Bu sayede incelenecek belgelerle tarihimizin büyük zaferlerinden olan Büyük Taarruz ile Takip Harekâtı boyunca görev yapan takım seviyesine kadar birlik kuruluşları ve komutanları, hatta silahlı mücadelenin bitişinin yüzüncü yılını geride bıraktığımız Türk İstiklal Harbi'nin başından itibaren tüm cephelerdeki birlik ve komutan bilgileri tespit edilebilecektir.

Ordusunda Kullanılan Rütbe ve Sembolleri", *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, Sayı 411 (Ocak 2012), s. 69, 81.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Arşiv Kaynakları / Archival Sources

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-11-1-0/29-41-1

Kaynak Eserler / Primary Sources

Türk İstiklal Harbi, Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos - 13 Eylül 1921) ve Sonraki Harekât (14 Eylül - 10 Ekim 1921), c. 2, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1995

Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruza Hazırlık (10 Ekim 1921-31 Temmuz 1922), c. 2, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1994

Türk İstiklal Harbi, Büyük Taarruz (1-31 Ağustos 1922), c. 2, Batı Cephesi, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1968 (1. Baskı); Ankara 1995 (2. Baskı)

Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1989 (2. Baskı)

Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri, c. 1, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2010

Türk İstiklal Harbi'ne Katılan Alay ve Tugay Komutanlarının Biyografileri, c. 2, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2010

İstiklal Harbi'nin Baytarî Harp Tarihi, Methal-Merkez ve Umumi Cephe, Askeri Matbaa, İstanbul 1933

Araştırma ve İnceleme Eserleri / Secondary Sources

BAYCAN, Nusret, "Büyük Taarruz'da Komuta Kademelerinde Görev Alanlarla Üst Düzeydeki Karargâh Subayları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 26 (Mart 1993), c. 9, s. 311-394

BAYCAN, Nusret, *Türk İstiklal Harbi'nde Terfi veya Takdirname ile Taltif Edilen Subaylar*, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 25 (Kasım 1992), c. 9, s. 127-280

BELEN, Fahri, *Büyük Türk Zaferi Afyon'dan İzmir'e Kadar*, Cumhuriyet Gazetesi Yayınları, Ankara, 1999

“Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi”, *Askeri Tarih Belgeleri Dergisi*, Sayı 136 (Temmuz 2015)

ÇALIŞLAR, İzzettin, *Gün Gün Saat İstiklal Savaşı'nda Batı Cephesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009

DİRİKER, Ahmet, *Cephelerde Bir Ömür, Ahmet Nuri Diriker Paşa'nın Hatıratı*, Scala Yayınları, İstanbul 2009

ERDEMİR, Lokman, *Hasan Remzi Fertan'ın Harp Hatıraları (Çanakkale, Kafkas, Filistin Cepheleleri ve İstiklal Harbi)*, Bağcılar Belediyesi, İstanbul 2016

GEÇER, Kadir Türker, “Tarihten Günümüze Türk Ordusunda Kullanılan Rütbe ve Sembolleri”, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, Sayı 411 (Ocak 2012), s. 69-85

GENİŞOL, Hüseyin Fehmi, *Çanakkale'den Bağdat'a Esaretten Kurtuluş Savaşı'na*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014

GÖRGÜLÜ, İsmet, *On Yıllık Harbin Kadrosu (1912-1922)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1993 (1. Baskı); Ankara 2014 (2. Baskı)

İNAN, Süleyman, “Son Osmanlı Damatlarının Millî Mücadele'yle İlişkileri”, *Erdem*, Sayı 61 (Aralık 2011), s. 103-146

İSKORA, Muharrem Mazlum, *Harp Akademileri Tarihçesi (1946-1965)*, c. 1, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1966

OKAY, Şenay Sezen ve Okay, M. Vedat, *Büyük Taarruz'da Batı Cephesi Komutanları ve Şehitleri*, Yönetici Yayınları, İstanbul 1983

SORGUÇ, İbrahim, *Bu defa Niçin Harp Edeceğimi Biliyorum*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2010

ÜLGENALP, Ali Rıza, *Büyük Taarruz'da 11'inci Süvari Alayı-Bir Süvarinin Hatıraları*, Altın Kitaplar Matbaası, İstanbul 1980

İnternet Kaynakları / Online Sources

ÇELİK, Eray, “Sakarya Meydan Muharebesinde 11’inci Piyade Tümeni-2”,
www.geliboluyuanlamak.com/2342_sakarya_meydan_muharebesinde-11inci-piyade-tumeni-2-eraycelik.html (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, *Afyon Karahisar ve Dumlupınar Meydan Muharebelerinde Fevkalâde Hizmetleri Geçen Bazı Kumandanların Büyük Millet Meclisi Takdirnamesiyle Taltiflerine Dair Başkumandanlık Tezkeresi*,
www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c022/tbmm01022096.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, *Muhaberatı Ahîrede Hidematı Fevkalâdeleri Mesbuk Olanlardan Takdirname ile Taltif Edilmesi Lâzım Gelenlerin Defterlerinin Gönderildiğine Dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti Tezkeresi*,
www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c023/tbmm01023105.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, *Son Muharebelerde Hüsnü Hizmetleri Görülenlerden Defteri Gönderilmiş Olanların Takdirname ile Taltifleri Hakkında Başkumandanlık Tezkeresi*,
www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c023/tbmm01023118.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, *Son Muharebelerde Hizmetleri Görülenlerden Defteri Gönderilmiş Olanların Takdirname ile Taltifleri Hakkında Başkumandanlık Tezkeresi*,
www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c023/tbmm01023120.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, *Afyon Karahisar ve Dumlupınar Muhaberatında ve Düşmanın Takibi Esnasında Hizmetleri Görülmüş ve Defteri Takdim Edilen Zabitanın Takdirname ile Taltiflerine Dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti Tezkeresi*,
www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c027/tbmm01027183.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, *Altmış Sekiz Zatin Takdirname ile Taltiflerine Dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti Tezkeresi ve Yirmi Dört Zabitanın Takdirname ile Taltiflerine Dair Müdafaa-i Milliye Vekâleti Tezkeresi*,
www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d02/c001/tbmm02001004.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, “*İstiklal Madalyaları*”, apps.tbmm.gov.tr/arsiv_dis_kullanici/ARSIV_MADALYAlist.php (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

TBMM, “*Yasama Organı Üyelerinin Tercüme-i Halleri ve Seçim Mazbataları Arama Formu*”,
<https://www.tbmm.gov.tr/Kutuphane/MazbataArama> (Erişim Tarihi: 29.12.2022)

EKLER

Ek 1: 26 Ağustos 1922 Sabahı Batı Cephesi Alay ve Üstü Birlikleri ve Komutanları ile Bazı Karargâh Subayları

Görevi	Rütbesi ve Adı Soyadı	Son Rütbesi	Sicili	Not
BAŞKOMUTANLIK				
Başkomutan	Mrş. Mustafa Kemal ATATÜRK	Mrş.	1317-P. 8	EH
GENELKURMAY BAŞKANLIĞI				
Gnkur. Bşk.	Korg. Mustafa Fevzi ÇAKMAK	Mrş.	1311-C. P. 7	EH, R1
BATI CEPHESİ KOMUTANLIĞI				
Cephe K.	Tuğg. Mustafa İsmet İNÖNÜ	Org.	1319-Sah. 1	EH, R1
Kur. Bşk.	Alb. Asım GÜNDÜZ	Org.	1316-P. 2	EH, R1
Kur. Bşk. Yrd.	Yb. Osman Zati KOROL	Tümg.	1320-Ağ. 1	EH, R1
Hrk. Ş. Md.	Bnb. Tevfik BIYIKLIOĞLU	Alb.	1324-Sah. 2	EH, R?
İsth. Ş. Md.	Bnb. Tahsin ALAGÖZ	Yb.	1321-P. 6	EH
İkm. Ş. Md.	Bnb. Mehmet Nuri BERKÖZ	Korg.	1328-B. P. 19	R1
Per. Ş. Md.	Bnb. Ahmet Seyfettin AKKOÇ	Tümg.	1320-P. 122	EH, R1
Sağ. Bşk.	Yb. Ahmet Hulusi ALATAŞ	Alb.	1323-Tbp. 3	R1
Vet. Bşk.	Alb. Ahmet Vefik YAZGAN	Tuğg.	1311-C. Vet. 3	M2
Lv. Ş. Md.	Alb. Bahattin	Lv. Alb.	1311-C. P. 98	
Mu. Ş. Md.	Bnb. Ali Nazmi	Bnb.	1323-Mu. 22	
Topçu Müf.	Alb. Halit Galip TEKAK	Tümg.	1311-B. Sah. 9	R1
İs. Müf.	Alb. Ahmet Şükrü	Tuğg.	1310- İs. 2	T4
Mk. Tüf. Müf.	Yb. Ahmet Tevfik ÖGE	Tümg.	1320- P. 67	R1
Ad. Ş. Md.	Ad. Hk. Hüseyin Cudi	S1	1327- 99	M2
Karargâh K.	Bnb. H. Kemal KARAKAYALI	Bnb.	1319- P. 428	M2
Müh. Ş. Md.	Bnb. Mehmet Emin	?	Sah.	M2
Posta İş. Md.	Sivil Enver	?	-	M2
Uçak Bl. K.	Yzb. Mehmet Fazıl	Bnb.	1326-Hv. 41	R1

BAĞIMSIZ KOCAELİ GRUBU KOMUTANLIĞI				
Kocaeli Grp. K.	Alb. Halit KARSIALAN	Tümg.	1319-P. 257	R1
Grp. Kur. Bşk.	Bnb. Mehmet Hidayet	Yb.	1318-P. 10	EH, R?
Grp. Top. K.	Yb. İsmail Hakkı AYTUNA	Alb.	1316-E. Sah. 13	M3
18' İNCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Mehmet Hulusi CONK	Alb.	1318-P. 24	EH, R1
Tüm. Kur.	Yzb. İsmail Hakkı ULUĞ	Tümg.	1328-B. Ağ. 2	M3
15. P. A. K.	Yb. Hüseyin Hüsnü UZEL	Yb.	1314-P. 160	
24. P. A. K.	Bnb. Reşat BAŞKAYA	Yb.	1319-P. 414	R1
1' İNCİ ORDU KOMUTANLIĞI				
Or. K.	Tuğg. Nurettin KONYAR	Korg.	1309-P. 31	R1
Or. Kur. Bşk.	Alb. Mehmet Emin KORAL	Korg.	1318-Ağ. 1	EH, R1
Or. Kur. Bşk. Yrd.	Yb. Mehmet Sabit NOYON	Org.	1321-P. 30	EH, R1
Hrk Ş. Md.	Bnb. Cemil Tahir TANER	Tümg.	1325-P. 42	EH, R1
İsth. Ş. Md.	Yzb. Faruk MİRĞÜN	Bnb.	1328-C. P. 3	R?
Per. Ş. Md.	Bnb. Ali Fehmi DOĞRUSÖZ	Yb.	1318-P. 128	
İkm. Ş. Md.	Bnb. Mehmet Salih ERKUŞ	Tümg.	1324-P. 6	EH, T2
Mu. Ş. Md.	Yzb. Faiz DEMİROĞLU	Yb.	1328-B. Mu. 25	
Baş Vet.	Alb. Ali Rıza	Alb.	1303-Vet. 2	M2
Lv. Md.	Bnb. Ahmet Hulusi	Lv. ?	1316-P. 111	
Top. Müf.	Yb. Mehmet Kemal DOĞAN	Korg.	1316-E. Sah. 22	R1
İs. Müf.	Yb. Keramettin KOCAMAN	Korg.	1320-Sah. 2	EH, R2
Sağ. Müf.	Yb. Yusuf Kenan	Alb.	1315-Tbp. 45	M1
Müh. Ş. Md.	Bnb. Mehmet Akif DİKYAR	Yb.	1320-Sah. 17	
Mnz. Blg. Müf.	Yb. Şakir GÜLEŞ	Tuğg.	1319-P. 19	EH, R1
25. Ağ. A. K.	Bnb. Hüseyin Vehbi KOCAGÜNEY	Tümg.	1320-Ağ. 4	R1
46. P. A. K.	Yb. Mehmet Reşit	Alb.	1310-P. 64	R2

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair
Bir Analiz

6' NCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Hüseyin Nazmi SOLOK	Korg.	1314-P. 44	T5
Tüm. Kur.	Bnb. Mehmet Sadık ALDOĞAN	Tümg.	1324-Sah. 10	T5
50. P. A. K.	Bnb. M. Remzi YALÇINTOKLU	Alb.	1319-P. 27	EH, M2
51. P. A. K.	Yb. Ahmet Faik ÖZTUNÇ	Yb.	1311-B. P. 49	T5
52. P. A. K.	Yb. Mehmet Tevfik ALGAN	Alb.	1316-P. 358	T5
Top. A. K.	Bnb. Muharrem Rasim AKTOĞU	Korg.	1319-Sah. 6	R1
MENDERES BÖLGE KOMUTANLIĞI				
Menderes Blg. K.	Yb. Ali Rıza	Alb.	1309-P. 78	R2
59. P. A. K.				
74. P. A. K.	158-160. sayfalarda açıklanmıştır..			
3' ÜNCÜ SÜVARİ TÜMENİ KOMUTANLIĞI				
Sv. Tüm. K.	Yb. Halil İbrahim ÇOLAK	Alb.	1316-P. 157	R3
Tüm. Kur.	Yzb. Hasan Rıza GÜNAY	Alb.	1328-B. P. 127	
27. Sv. A. K.	Yb. Mehmet Cemal	Alb.	1317-Sv. 19	
28. Sv. A.K.	Bnb. Hüseyin Hüsni AYKUT	Alb.	1319-Sv. 28	
1' İNCİ KOLORDU KOMUTANLIĞI				
Kor. K.	Alb. İzzettin ÇALIŞLAR	Org.	1319-Sah. 2	EH, R1
Kor. Kur. Bşk.	Bnb. Muharrem Mazlum İSKORA	Org.	1324-P. 53	EH, T5
Kor. Top. K.	Yb. Mustafa Naci	Alb.	1313-Sah. 23	R1
Mrt. Sv. A. K.	Yzb. Mahmut Müfehham GÖKER	Alb.	1331-Sv. 14	T5
23' ÜNCÜ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Ömer Halis BIYIKTAY	Korg.	1321-P. 44	EH, R1
Tüm. Kur.	Yzb. Mehmet Fahri BELEN	Korg.	1328-C. P. 41	R1, T7
31. P. A. K.	Bnb. Mehmet Rıfat ÇULPAN	Yb.	1318-P. 449	R1
68. P. A. K.	Yb. Mehmet Tevfik	Alb.	1311-B. 184	R1
69. P. A. K.	Yb. Hüseyin Hüsni	Alb.	1311-B. P. 202	T3
Top. A. K.	Yb. İsmail Hakkı METE	Alb.	1312-Sah. 39	M1
15' İNCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Ahmet Naci TINAZ	Korg.	1320-P. 3	EH,

				R1
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Mehmet Rasim SENGİR	Tümg.	1322-Sah. 19	T5
38. P. A. K.	Yb. İlyas Zeki AYDEMİR	Tümg.	1316-P. 428	R1, Y1
45. P. A. K.	Bnb. Ali Rıza	Yb.	1313-P. 242	R1
56. P. A. K.	Yb. Mehmet Fehmi TINAZTEPE	Tuğg.	1314-P. 123	R1
Top. A. K.	Bnb. Ahmet Şükrü BÜTTEN	Yb.	1315-Ağ. 7	R1
14' ÜNCÜ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Ethem Necdet KARABUDAK	Alb.	1318-P. 3	EH, R1, T1
P. Tug. K.	Yb. Mehmet Şevket	Alb.	1313-P. 39	R1
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Ali Rıza ERDENİZ	Yb.	1321-P. 91	EH
25. P. A. K.	Yb. Mehmet Murat TINAZ	Alb.	1312-P. 266	T5
26. P. A. K.	Yb. Yusuf Ziya İREN	Alb.	1311-C. P. 94	T5
30. P. A. K.	Yb. İbrahim Ethem KIPÇAK	Alb.	1311-C. P. 344	T5
Top. A. K.	Yb. Hüseyin Hüsnu SIDAL	Alb.	1315-Sah. 25	T5
57' NCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Reşat ÇİĞİLTEPE	Alb.	1311-C. P. 80	V
P. Tug. K.	Alb. Hacı İbrahim Hakkı EMİROĞLU	Tuğg.	1311-B. P. 33	T7
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Şemsettin ERKUŞ	Alb.	1324-P. 7	EH
37. P. A. K.	Yb. İsmail Refii EVİNÇ	Tuğg.	1315-P. 45	T5
39. P. A. K.	Bnb. Ahmet TURAN	Alb.	1321-P. 444	T5
176. P. A. K.	Yb. M. Mazhar BÜYÜKATAMAN	Alb.	1312-P. 289	M2
Top. A. K.	Bnb. Seyfettin Rahmi AYKUTER	Tümg.	1318-Sah. 8	R1
4' ÜNCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI				
Kor. K.	Alb. Kemalettin Sami GÖKÇEN	Korg.	1321-İs. 1	EH, R1
Kor. Kur. Bşk.	Bnb. Yusuf Ziya YAZGAN	Tümg.	1323-P. 16	EH, R1
Kor. Top. K.	Yb. Mehmet Zihni TOYDEMİR	Tümg.	1317-Sah. 10	R1
5' İNCİ KAFKAS TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Halit AKMANSÜ	Alb.	1322-Sah. 2	EH, R1
P. Tug. K.	Yb. Ali Rıza BENLİ	Alb.	1323-Sv. 6	EH, R1

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair
Bir Analiz

Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Ahmet Mithat ERMAN	Bnb.	1325-P. 11	EH
9. P. A. K.	Bnb. Hüseyin Hüsnü DEMİRTEPE	Tuğb.	1321-P. 38	EH, R1
10. P. A. K.	Bnb. İsmail Hakkı	Yb.	1318-P. 83	M2
13. P. A. K. V.	Bnb. Ahmet Cevat KURAN	Alb.	1316-P. 46	R1
Top. A. K.	Bnb. Nusret BÜYÜKBAŞARAN	Tümg.	1317-Sah. 18	R1
8' İNCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Kazım SEVÜKTEKİN	Tümg.	1311-B. P. 5	R1
Tüm. Kur.	Bnb. Ömer Suphi ATALAY	Alb.	1325-P. 58	T5
131. P. A. K.	Yb. Ahmet Hakkı ÖZGENER	Tümg.	1319-P. 278	T5
135. P. A. K.	Yb. Ahmet Müfit ÖZDEŞ	Yb.	1317-P. 9	EH
189. P. A. K.	Bnb. Mehmet Avni ARIDURU	Alb.	1316-P. 94	R1
Top. A. K.	Yb. Mehmet Zekeriya AKGÜN	Alb.	1309-Ağ. 3	R1
11' İNCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Ahmet Derviş	Korg.	1322-P. 26	EH,R 1
P. Tug. K.	Yb. Hafız Halit UZEL	Tuğb.	1314-P. 43	T5
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Ahmet Fevzi AKARÇAY	Tümg.	1322-P. 17	EH, R1
70. P. A. K.	Bnb. Rüştü AKIN	Korg.	1322-P. 15	EH, R1
126. P. A. K.	Bnb. İsmail Hakkı ALPAN	Tuğb.	1319-P. 129	R1
127. P. A. K.	Bnb. Osman Nuri TUFAN	Tümg.	1322-P. 138	R1
Top. A. K.	Bnb. Mahmut Cemal	Alb.	1318-Sah. 35	R1
12' NCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Osman Nuri KOPTAGEL	Tümg.	1311-B. P. 17	R1, T1
P. Tug. K.	Yb. Burhanettin DENKER	Tümg.	1320-P. 28	EH
Tüm. Kur.	Bnb. Mehmet Zeki EROKAY	Tümg.	1324-P. 51	T4
34. P. A. K.	Yb. Hüseyin Hasbi PİRSELİM	Alb.	1313-P. 413	R1, Y2
35. P. A. K.	Yb. Mehmet Talat OĞAN	Tuğg.	1319-P. 120	T4
36. P. A. K.	Bnb. Mehmet ŞAHİN	Alb.	1315-P. 74	R1
Top. A. K.	Yb. Abdülkerim SUNDAY	Alb.	1316-Sah. 12	T3
5' İNCİ SÜVARİ KOLORDUSU KOMUTANLIĞI				
Kor. K.	Tuğg. Fahrettin ALTAY	Org.	1315-P. 1	EH, R3
Kor. Kur. Bşk.	Bnb. Mehmet Şükrü KOÇAK	Yb.	1321-Sv. 3	EH, R?

Kor. Top. K.	Yb. Salih Zeki	Alb.	1311-C. Sah. 14	R2
1' İNCİ SÜVARİ TÜMENİ KOMUTANLIĞI				
Sv. Tüm. K.	Alb. Mürsel BAKÜ	Tümg.	1316-Sv. 7	R1
Sv. Tug. K.	Alb. Cemil	Tuğb.	1310-Sv. 5	T4
Tüm. Kur.	Bnb. Mehmet Kemalettin BALIKESİR	Tümg.	1325-P. 57	R1
10. Sv. A. K.	Yb. İsmail Hakkı IŞIL	Alb.	1313-Sv. 40	T4
11. Sv. A. K.	Bnb. Ali Rıza ÜLGENALP	Alb.	1324-Sv. 23	
14. Sv. A. K.	Yb. Salih Zeki ATATUNÇ	Yb.	1309-Sv. 26	T4
21. Sv. A. K.	Bnb. Emin Hüsnü GÖRKER	Yb.	1316-Sv. 35	R1
2' NCİ SÜVARİ TÜMENİ KOMUTANLIĞI				
Sv. Tüm. K.	Yb. Ahmet Zeki SOYDEMİR	Tümg.	1321-P. 5	EH, R1
Sv. Tug. K.	Yb. Ahmet Hamdi	Alb.	1311-C. Sv. 43	R2
Tüm. Kur.	Yzb. Tevfik TOPÇU	Tümg.	1325-Sv. 6	R1
2. Sv. A. K.	Bnb. Ahmet Kemal ÖZSU	Yb.	1318-Sv. 14	R1
4. Sv. A. K.	Bnb. Ali Reşat AYMAN	Yb.	1317-Sv. 10	
13. Sv. A.K.	Yzb. Galip	Bnb.	1322-Sv. 44	Ş1
20. Sv. A. K.	Bnb. Kâzım TUZCUOĞLU	Alb.	1323-Sv. 57	R1
14' ÜNCÜ SÜVARİ TÜMENİ KOMUTANLIĞI				
Sv. Tüm. K.	Yb. Mehmet Suphi KULA	Tümg.	1316-Sv. 57	R1
Sv. Tug. K.	Yb. Hüseyin Hüsnü ÜNSAL	Tümg.	1319-P. 22	EH, R1
Tüm. Kur.	Yzb. Kemal Muzaffer TUĞSAVUL	Org.	1330-C. Top. 19	R1
3. Sv. A. K.	Yb. Ahmet Ferit DARYAL	Alb.	1313-Sv. 46	R1
5. Sv. A. K.	Yzb. Esat AVCI	Alb.	1325-Sv. 20	R1
34. Sv. A. K.	Bnb. İbrahim Muzaffer ERELİ	Yb.	1314-Sv. 50	
54. Sv. A. K.	Bnb. Ali Hamit DOĞRUER	Tuğg.	1323-Sv. 1	EH
2' NCİ KOLORDU KOMUTANLIĞI				
Kor. K.	Alb. Ali Hikmet AYERDEM	Korg.	1314-P. 16	EH, R1
Kor. Kur. Bşk.	Yb. İbrahim Rahmi BEKEN	Tümg.	1321-P. 10	EH, T7
Kor. Top. K.	Yb. İsmail Adni AKKAR	Alb.	1312-Sah. 12	R1
3' ÜNCÜ KAFKAS TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Mehmet Kazım ORBAY	Org.	1320-Sah. 1	EH, R1

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair
Bir Analiz

P. Tug. K.	Alb. Rıfat	Alb.	1311-B. P. 123	T5
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Mehmet Faik SÜTUNÇ	Tümg.	1320-P. 60	EH, R1
7. P. A. K.	Bnb. Hasan Tahsin BAYSOY	Alb.	1312-P. 35	R2
8. P. A. K.	Yb. Atf ULUSOĞLU	Tuğb.	1316-P. 54	R1
11. P. A. K.	Yb. İsmail Rahmi	Alb.	1314-P. 264	T5
Top. A. K.	Bnb. Şerafettin ÖZER	Yb.	1313-Sah. 25	R2
4' ÜNCÜ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Mehmet Sabri ERÇETİN	Tümg.	1313-Sah. 17	R1, T?
P. Tug. K.	Yb. Mehmet Servet YURDATAPAN	Alb.	1307-P. 17	R1
Tüm. Kur.	Bnb. Mustafa Fazıl AYKUT	Tümg.	1326-P. 10	T5
40. P. A. K.	Yb. Necip Kadri DEMİRKAZIK	Tümg.	1316-P. 43	T5
42. P. A. K.	Yb. Ahmet Nedim	Alb.	1311-C. P. 307	T5
58. P. A. K.	Yb. Mehmet Rüştü TANK	Alb.	1313-P. 186	
Top. A. K.	Bnb. Mustafa Nazmi İNAN	Tümg.	1320-Sah. 32	R1
7' NCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Abdüllatif Naci İLDENİZ	Korg.	1309-P. 17	EH, R1
P. Tug. K.	Alb. Mehmet Kâzım	Alb.	1310-P. 14	T?
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. Mehmet Nuri YAMUT	Org.	1324-P. 27	EH, R1
2. P. A. K.	Yb. Ali Vehbi AŞAN	Tuğb.	1311-C. P. 298	R1
23. P. A. K.	Yb. Ali Muzaffer ERGÜN	Tuğg.	1312-P. 38	R1
41. P. A. K.	Yb. Münir KARAMAN	Yb.	1313-P. 66	T5
Top. A. K.	Bnb. Hasan Kâzım ERAK	Alb.	1319-Sah. 9	R1
2' NCİ ORDU KOMUTANLIĞI				
Or. K.	Tuğg. Yakup Şevki SUBAŞI	Org.	1312-P. 5	EH, R1
Or. Kur. Bşk.	Alb. Hüseyin Hüsnü Emir ERKİLET	Tümg.	1320-P. 5	EH, T5
Or. Kur. Bşk. Yrd.	Yb. Ali Rıza ARTUNKAL	Korg.	1320-P. 34	EH
Top. Müf.	Alb. Recep Vehbi	Alb.	1312-Sah. 22	
Hrk. Ş. Md. V.	Bnb. Mehmet Kemalettin GÜNGÖR	Alb.	1322-P. 31	EH, T5
İsth. Ş. Md.	Bnb. Mehmet Sabri BEŞE	Tümg.	1323-P. 17	EH

Per. Ş. Md.	Bnb. İshak Avni AKDAĞ	Org.	1324-P. 11	EH, R1
Mu. Ş. Md.	Yzb. Mehmet Hayri VURAL	Yb.	1325-Mu. 8	
İs. Müf.	Yb. Hüseyin Nazım DÜŞLÜOĞLU	Alb.	1317-İs. 6	R1
Mnz. Blg. Müf.	Yb. Kemal ERGÜDEN	Tuğg.	1320-P. 25	EH, R1
Sağ. Bşk.	Yb. Mehmet Raif KONUK	Tümg.	1323-Tbp. 69	
Baş Ecz.	Yb. Eyüp Sabri BİLGİN	Tuğg.	1317-Ecz. 26	
Baş Vet.	Alb. Neşet	Alb.	1311-B.Vet. 4	M3
MÜRETTEP SÜVARİ TÜMEN KOMUTANLIĞI				
Sv. Tüm. K.	Alb. Hacı Mehmet Arif ÖRGÜÇ	Alb.	1311-C. Sv. 69	T5
Tüm. Kur.	Yzb. Hasan Fehmi ATAKAN	Org.	1328-B. P. 9	R2
37. Sv. A. K.	Yb. Mehmet Tahsin	Yb.	1310-Sv. 34	T6
38. Sv. A. K.	Yb. Mehmet İhsan GÜNSEVER	Yb.	1311-C. Sv. 36	
33. Sv. A. K.	Bnb. Mehmet Edip Sarı Efe	?	1318-J.?	
61' İNCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Yb. Mehmet Salih OMURTAK	Org.	1323-P. 1	EH, R1
P. Tug. K.	Yb. Ahmet Şemsettin SALUR	Tuğb.	1311-C. P. 201	
Tüm. Kur. Bşk.	Yzb. Rüştü AKPİRİM	Tuğb.	1323-P. 9	EH, R1
159. P. A. K.	Yb. Osman Arif ERTÜRK	Alb.	1312-P. 173	R1
174. P. A. K.	Yb. Şevki SAVAŞCI	Tuğb.	1315-P. 428	
190. P. A. K.	Yb. Mehmet İrfan	Alb.	1313-P. 288	R1
Top. A.K.	Yb. Mustafa Kâzım BAKIROĞLU	Alb.	1316-Ağ. 7	
3' ÜNCÜ KOLORDU KOMUTANLIĞI				
Kor. K.	Alb. Şükrü Naili GÖKBERK	Korg.	1314-P. 13	EH, R1
Kor. Kur. Bşk.	Yb. Hayrullah FİŞEK	Tümg.	1320-P. 7	EH, T4
Kor. Top. K.	Yb. Mehmet Nuri YARKIN	Tümg.	1315-Ağ. 5	R1
PORSUK MÜFREZESİ KOMUTANLIĞI				
Porsuk Müf. K.	Alb. Talat SÜALP	Tuğg.	1313-P. 178	M3
61. P. A. K.	Yb. Hüseyin Vecihi	Yb.	1314-P. 53	Ş2
1' İNCİ PİYADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Abdurrahman Nafiz GÜRMAN	Org.	1319-P. 5	EH, T4

Büyük Taarruz Başlangıcında Batı Cephesi Birlik ve Komutanlarının Tespitine Dair
Bir Analiz

Tüm. Kur.	Bnb. Mehmet Emin ÇINAR	Tümg.	1324-P. 13	T6
3. P. A. K.	Bnb. Mehmet Tevfik ERDÖNMEZ	Tümg.	1316-P. 212	R1
4. P. A. K.	Yb. Ali Cevat	Alb.	1319-P. 248	M3
5. P. A. K.	Yb. Hüseyin Hüsni KARTALTEPE	Tuğb.	1313-P. 403	R2
Top. A. K.	Yb. Mehmet İzzet	Alb.	1316-E. Ağ. 3	M3
41' İNCİ PİVADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Alaattin KOVAL	Tümg.	1319-P. 8	EH, T1
P. Tuğ. K.	Yb. İsmail Mümtaz AKTAY	Korg.	1322-P. 1	EH, T6
Tüm. Kur.	Bnb. Osman Nuri SAYIM	Alb.	1319-P. 88	
12. P. A. K.	Yb. Hüseyin İhsan BALI	Alb.	1311-C.P. 82	
16. P. A. K.	Yb. Ömer Kirami TUZ	Alb.	1314-P. 294	T6
19. P. A. K.	Yb. Süleyman Hulusi ERKONUK	Yb.	1314-P. 80	
Top. A. K.	Yb. Mustafa Muammer TAYLAN	Alb.	1315-Sah. 8	M3
6' NCI KOLORDU KOMUTANLIĞI				
Kor. K.	Tuğg. Kazım İNANÇ	Korg.	1315-P. 29	EH, T1
Kor. Kur. Bşk.	Bnb. Mehmet Nihat KİRİZMAN	Yb.	1321-P. 6	EH, R1
Kor. Top. K.	Yb. Eyüp Sami	Alb.	1312-Sah. 28	M3
16' NCI PİVADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Aşir ATLI	Tümg.	1319-P. 23	EH, T1
P. Tuğ. K.	Alb. Ali Rıza BARLAS	Alb.	1304-P. 29	T5
Tüm. Kur. Bşk.	Bnb. İsmail Hakkı OKDAY	Yb.	1318-Sv. 15	EH, R?, M2
43. P. A. K.	Yb. Mehmet Hayri	Alb.	1311-C.P. 141	M2
44. P. A. K. V.	Bnb. Yusuf Ziya ŞAYLAN	Yb.	1311-C.P. 297	M2
64. P. A. K.	Yb. İsmail Hakkı ULUÇINAR	Alb.	1319-P. 6	EH, M2
Top. A. K.	Bnb. Ali Necdet TAN	Alb.	1324-Sah. 13	
17' NCI PİVADE TÜMEN KOMUTANLIĞI				
P. Tüm. K.	Alb. Hüseyin Nurettin ÖZSU	Tümg.	1313-P. 256	R1
P. Tuğ. K.	Alb. İsmail Rüştü ALAGÜR	Alb.	1309-P. 124	
Tüm. Kur.	Bnb. Mahmut Celâlettin	Bnb.	1318-P. 283	

47. P. A. K.	Bnb. Giresunlu Topal Osman Ağa	Yb.	Milis P. 342	R?
62. P. A. K.	Yb. Hasan Faik ALSAÇ	Alb.	1318-P. 71	
63. P. A. K.	Yb. Abdülğani ERGANİ	Yb.	1310-P. 11	
Top. A. K.	Bnb. Mehmet Atâ ÖZGEN	Tuğb.	1320-Sah. 15	R1

AÇIKLAMALAR

Rütbe Terfi Tarihleri		Takdirname Verilen Tarihler	
R1	31 Ağustos 1922	T1	4 Eylül 1922
R2	1 Eylül 1922	T2	20 Eylül 1922
R3	12 Eylül 1922	T3	25 Eylül 1922
Madalya Verilen Tarihler		T4	12 Ekim 1922
M1	28 Ekim 1922	T5	16 Ekim 1922
M2	6 Kasım 1922	T6	29 Ocak 1923
M3	14 Ağustos 1922	T7	14 Ağustos 1923
R?	Tam terfi tarihi tespit edilemeyenler (31 Ağustos ya da 1 Eylül 1922)		
Askerî Sınıflar ve Rütbe Açıklamaları			
P.	Piyade sınıfı	Mu.	Muhabere sınıfı
Sv.	Süvari sınıfı	Tbp.	Tabip sınıfı
Ağ.	Ağır Topçu sınıfı	Vet.	Veteriner sınıfı
Sah.	Sahra Topçu sınıfı	Ecz.	Eczacı sınıfı
İs.	İstihkâm sınıfı	Hv.	Hava sınıfı
Lv.	Levazım sınıfı	S1	1. Sınıf(=Albay) Askerî Memur
EH	Personelin BT başladığında kurmay subay olduğunu belirtir.		
B, C, E, S kısaltmaları Rumî takvime göre 1311, 1316, 1328 yıllarında mezun olan subaylar yıl içinde birden fazla dönem halinde mezun oldukları için bu harfler kullanılmıştır. (1316 neşetliler için E: Evvel, S: Sani gibi)			
Tuğbay(Tuğb.) rütbesi, tugay komutanlığı yapan albaylar için 1940'lı yıllara kadar kullanılmıştır.			
Önemli Komutan Bilgileri			
V	Alb. Reşat Çiğiltepe, 27 Ağustos 1922 tarihinde hedefi olan Çiğiltepe zamanında ele geçirilemediği için girdiği bunalım neticesinde intihar etmiştir.		
Ş1	Yzb. Galip, 28 Ağustos 1922 tarihinde Olucak Muharebesinde şehit olmuştur.		
Ş2	Yb. Hüseyin Vecihi, 17 Eylül 1922 tarihinde Deliklibayır Muharebesinde şehit olmuştur.		
Y1	Yb. İlyas Zeki Aydemir, 26 Ağustos 1922'de Tınaztepe'de yaralanmıştır.		
Y2	Yb. Hüseyin Hasbi Pirselim, 27 Ağustos 1922' de 1310 RT taarruzunda yaralanmıştır.		

Extended Summary

The Western Front troops' organizations of the Great Offensive, which is an important battle in Turkish military history, were published in the beginning of August 1922. In our study, the regiment and higher unit commanders participating in the war and the establishment of the units they served on the morning of 26 August 1922, the first day of the war, were updated with the evaluation of the resources, and the promotion and reward status of the commanders during and after the war were determined and added to the list.